

Paupertatem cogitemus, ne forte pauperes vel ipsam capiamus. Concipitur utero foeminae virginali, includitur visceribus matris. O paupertas! In angusto diversorio nascitur, involutus infantilibus tegumentis in praesepio ponitur, fit cibaria jumentis pauperibus; deinde caeli et terrae Dominus, creator Angelorum, omnium visibilium et invisibilium effector et conditor sugit, vagit, nutritur, crescit, tolerat aetatem, occultat majestatem: postea tenetur, contemnitur, flagellatur, illuditur, conspuitur, colaphizatur, spinis coronatur, ligno suspenditur, lancea perforatur. O paupertas! Ecce caput pauperum quos requiro, cujus pauperis membrum invenimus verum pauperem.

X. Breviter quaeramus pupillum: quia in paupere requirendo fatigati sumus. Domine Jesu, pupillum quaero; fatigatus quaero: cito responde, ut inveniam. « Ne vobis, » inquit, dicatis patrem in terra¹. » Pupillus in terra, immortalem patrem invenit in caelo. « Ne vobis, inquit, » dicatis patrem in terra. » Inventus est pupillus iste. Oret pupillus iste: audiamus eum, et imitemur eum. Quae est ejus oratio? « Quoniam pater meus et mater mea » dereliquerunt me. Pater, inquit, meus, et mater mea » reliquerunt me: Dominus autem assumpsit me². Si ergo » beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum » caelorum³; tibi derelictus est pauper. » Si pater meus et mater mea dereliquerunt me, Dominus autem assumpsit me; « Pupillo tu eris adjutor. »

¹ Matth. xxiii, 9. — ² Psal. xxvi, 10. — ³ Matth. v, 3.

SERMO XV¹.

De versu Psalmi xxv, 8: *Domine, dilexi decorem domus tuae, et locum tabernaculi claritatis tuae.*

I. DECOREM domus Dei, et locum tabernaculi claritatis ejus diligimus, si et nos ipsi sumus. Quis est ergo decor domus Dei, et locus tabernaculi claritatis ejus, nisi templum ejus, de quo Apostolus dicit, « Templum enim » Dei sanctum est, quod estis vos²? » Sicut ergo in fabricis manufactis, cum eleganter et magnifice construuntur, corporalis noster mulcetur aspectus: ita cum lapides vivi, corda fidelium charitatis vinculo continentur, decor est domus Dei, et locus tabernaculi claritatis ejus. Discite ergo quod amare debetis, ut amare possitis. Qui enim diligit decorem domus Dei, non est dubium quia Ecclesiam diligit; non in fabrefactis parietibus et tectis, non in nitore marmorum et laquearibus aureis; sed in hominibus fidelibus, sanctis, Deum diligentibus ex toto corde suo et ex tota anima sua et ex tota mente sua, et proximum suum tanquam se ipsum.

II. Sed in congregatione christiana, quantum pertinet ad participationem et communionem Sacramentorum, multiplicati sunt super numerum³. Alius est ergo numerus: alii super numerum. Numerus est, de quibus dicit Apostolus, « Novit Dominus qui sunt ejus⁴. » Super numerum autem: « Quoniam in magna domo non solum

¹ Alias de Tempore 254. — ² 1 Cor. iii, 17. — ³ Psal. xxxix, 6. — ⁴ 2 Tim. ii, 19.

» vasa sunt aurea et argentea, sed et lignea et fictilia ;
 » alia quidem in honorem, alia in contumeliam¹. »
 Numerus ergo, vasa in honorem : super numerum, vasa
 in contumeliam. Cum ergo sint ista duo genera vasorum,
 numquid dubitamus ubi sit decor domus Dei? Si ergo vis
 diligere, agens quod cantasti, decorem domus Dei, et lo-
 cum tabernaculi claritatis ejus ; quære vasa in honorem.
 Et nolo dicas, « Quæsivi, et non inveni. » Ideo enim
 quæsisti, quia quod quæsisti tu non fuisti. Similis simili
 cohæret, dissimilis dissimilem refugit. Si fueris vas in con-
 tumeliam, procul dubio vas in honorem grave tibi erit et
 ad videndum. Non audis quomodo quidam de quodam
 dicant, « Gravis nobis est etiam ad videndum? » Quod tibi
 grave est ad videndum, quando erit apertum ad invenien-
 dum? Vasa enim ista, interiorum hominum sunt. Non
 utique cum visus fuerit justus, jam agnoscitur justus.
 Eundem aspectum habet et justus et injustus : uterque
 homo, sed non uterque domus Dei. Et si ambo Christiani
 appellantur, utrumque vas, sed non utrumque in honorem ;
 sed aliud in honorem, aliud in contumeliam.

III. Numquid propter mala vasa deserenda est domus
 magna? Novit Deus uti, id est Dominus magnæ domus, et
 vasis in honorem, et vasis in contumeliam. Sicuti est ma-
 lorum male uti etiam bonis, sic e contra Dei bene uti etiam
 malis. Quantis bonis utuntur mali? Omnis enim creatura
 Dei bona est². Quomodo ea male utuntur mali? Quomodo
 eos increpat Scriptura, dicens : « Petit, et non accipitis, eo
 » quod male petatis, ut in concupiscentiis vestris insuma-
 » tis³. » Quod nomen acceperunt isti male utentes bonis Dei?
 Sequitur, et dicit : « Adulteri. » Unde adulteri? « Nescitis,
 » quia amicus hujus mundi, inimicus Deo constituitur⁴? »

¹ 2 Tim. II, 20. — ² Sap. II, 15. — ³ 1 Tim. IV, 4. — ⁴ Jacob. IV, 3. —
⁵ Ibid. 4.

Adulteri, inquit. Sunt animæ adulteræ, sunt fornicariæ :
 discutiamus eas. Fornicariæ animæ sunt, multis diis falsis
 quodam modo prostitutæ : adulteræ autem, tanquam
 legitimo jam conjugio copulatæ, et ipsi legitimo con-
 jugio non servant animæ castitatem. Ut autem hoc
 dicam expressius, « Pagani anima fornicaria est, Chris-
 » tiani mali adultera. » Pagani anima fornicaria, legiti-
 mum virum non habet, per diversa dæmonia prostituta
 corrumpitur : Christiani autem mali quare adultera est?
 Quia nec castitatem diligit, nec virum deserit. Non ergo
 dicas, « Quare sunt isti in domo Dei? » Respondetur tibi,
 » Vasa sunt in contumeliam. » Novit eis uti Deus : non
 errat qui creavit : quoniam qui potuit creare, novit ordi-
 nare : habent in domo magna locum suum. Si autem quæ-
 ras à me, quomodo eis bene utatur Deus : fateor, Dei
 consilium, sicut homo, explicare non possum. Novi enim
 cum Paulo apostolo expavescere, quod etiam ille cum
 consideraret, expavit, et expavescens exclamavit : « O al-
 » titudo divitiarum sapientiæ et scientiæ Dei ! quam in-
 » scrutabilia sunt judicia ejus, et investigabiles viæ ejus !
 » Quis enim cognovit sensum Domini, aut quis consilia-
 » rius ejus fuit? aut quis prior dedit illi, et retribuetur ei?
 » Quoniam ex ipso et per ipsum et in ipso sunt omnia :
 » ipsi gloria in sæcula sæculorum. ¹ » Nobis consideratio,
 admiratio, tremor, exclamatio : quia nulla penetratio. Ipsi
 autem quid? Gloria in sæcula sæculorum. Sive de vasis in
 honorem, sive de vasis in contumeliam, ipsi gloria in
 sæcula sæculorum. Alios coronat, alios damnat, nus-
 quam errat : alios probat, de aliis probat, omnes ordinat.

IV. Quid faciunt, inquit, in hoc mundo homines mali?
 Responde mihi, in fornace aurificis palea quid facit? Puto

¹ Rom. XI, 33, etc.

non ibi esse sine causa paleam, ubi aurum purgatur. Videamus quæ ibi sint omnia: fornax est, palea est, aurum est, ignis est, artifex est: sed illa tria, aurum, palea, ignis, in fornace; artifex, ad fornacem. Attende etiam istum mundum: mundus fornax est; palea, homines mali; aurum, homines boni; ignis, tribulatio; artifex, Deus. Attende et vide: aurum non purgatur, si palea non uratur. Vide aurum in hoc ipso Psalmo, ubi diligimus decorem domus Dei, et locum tabernaculi claritatis ejus. Vide ibi aurum, vide vocem auri; purgari cupit: « Proba me Domine, et tenta me, ure renes meos et cor meum. Proba me, » inquit, « Domine et tenta me¹. » Qui timere debuit tentationem, petit tentationem. « Proba me, » inquit, « Domine, et tenta me¹. » Et vide si non ignem quærit: « Proba me, et tenta me, ure renes meos et cor meum. » Non times ne in igne deficias? Non, inquit. Quare? « Quia misericordia tua ante oculos meos est². » Ecce, inquit, quare securus dico, « Proba me, Domine, et tenta me, ure renes meos et cor meum: » non quia idoneus sum viribus meis ignem sustinere tentationis, sed « quia misericordia tua ante oculos meos est. » Qui mihi, inquit, donasti ut aurum probatum essem, in fornace me perire permittis? Prorsus mittis purgandum, ejicis purgatum. « Custodiat Dominus introitum tuum et exitum tuum³. » Vide ipsum exitum, vide ingressum in fornacem. « Omne gaudium existimate, fratres mei, cum in tentationes varias incideritis⁴. » Ecce audisti ingressum, quære exitum. Facile enim est intrare: exire magnum est. sed noli timere: « Fidelis Deus. » Nempe quia ingressus fueras, de exitu cogitabas. « Fidelis Deus, qui non vos permittit tentari supra id quod potestis, sed faciet cum

¹ Psal. xxv, 2. — ² Ibid. 3. — ³ Psal. cxx, 8. — ⁴ Jacob. 1, 2.

» tentatione etiam exitum¹ » Quid est exitum? Ut possitis sustinere. Intrasti, incidisti, sustinuisti, existi.

V. Magna materies est purgationis honorum, abundantia malorum. Nam in multitudine malorum quamvis permixti lateant boni, novit Dominus qui sunt ejus. Sub manu tanti artificis, auri mica in magna palea perire non potest. Quanta ibi palea, quam modicum aurum? Sed noli timere; tantus est artifex, ut purgare possit, perdere non possit: « Vide aurum beatum Apostolum in ista fornace » mundi hujus quemadmodum periculis probatur²: » ut veniamus ad vasa inhonorata quæ intus sunt, quibus novit bene uti Dominus magnæ domus. Apostolus ergo cum periculis probaretur, quid dicebat? « Periculis in mari, » periculis in deserto, periculis ex genere, periculis ex gentibus³. » Ista omnia foris sunt. Intus attende. « Periculis in falsis fratribus. » Alloquor ergo aurum Dei, alloquor vasa facta in honorem, alloquor grana in tritura aræ inter paleam laborantia. Tibi dico, quisquis audis, non me, sed per me: « Esto bonus, tolera malum. » Nolo dicas: Quis est bonus? Imo et hoc volo dicas: quoniam quantumcumque fueris bonus, non eris sine aliquo malo. Underectissime dicitur: « Nemo bonus, nisi unus Deus⁴. » Sed bonus ille qui facit bona, Deus est. Si ergo bonus Deus qui facit bona, et solus ille bonus effector honorum; quomodo est effector honorum, si nullus hominum est bonus? Secundum modulum ergo proximum est et homo bonus. Qui si non esset, Dominus ipse non diceret: « Homo bonus de bono thesauro cordis sui profert bona⁵ »

VI. Esto ergo bonus, et tolera malum. Esto simpliciter bonus, et dupliciter tolera malum. Bonus, non nisi intus: nam si non intus, nusquam bonus. Esto ergo bonus intus,

¹ 1 Cor. x, 13. — ² 2 Tim. ii, 19. — ³ 2 Cor. xi, 26. — ⁴ Luc. xviii, 19. — ⁵ Id. vi, 45.

malum tolera et foris et intus. Foris tolera hæreticum, tolera paganum, tolera Judæum; tolera et intus malum Christianum. Quia inimici hominis domestici ejus¹. Patiens molestos multos intus malos stomacharis, indignaris, quasi jam venerit tempus ventilationis. In tritura positus es, in tritura es adhuc, area trituratur adhuc; adhuc grana et manipuli, cum gentes credunt, ad aream colliguntur. Putas esse te posse in area triticum solum? Erras. Geme in area, ut gaudeas in horreo. Fiunt multa mala a Christianis malis: illi qui foris sunt, et nolunt esse Christiani, inveniunt occasiones ad excusationes. Hortatori suo ut credat, ista respondet: Vis me esse quod est ille et ille? Et nominat illum et illum: aliquando et verum dicit. Cum autem verum non potest inveniri, quid magnum est calumniari? Cum ille non trepidat calumniari, facit alium quod non videt suspicari. Tu cum audieris hominem ista dicentem, forte quia nosti fratres tuos malos, dicis apud te ipsum: Verum dicit: « Periculis in falsis fratribus². » Sed noli deficere, quod ille quærit, tu esto. Esto bonus Christianus, ut convincas calomniosum Paganum.

VII. Sed ille calumniatur, et de bonis dicit falsa, plerumque illi creditur. Quid facit aurum? Undique palea est, ignis. Sordes pone, non fidem: esto mundior, ipsa exercitatione esto mundior: valeat tibi ille, qui auferat quo sordidior es, non qui opprimat quod aurum es. Etenim si defeceris, peris in palea: et si peris in palea, aurum non eras, sed aurum te esse fingebas. Novit Dominus qui sunt ejus. Illi autem qui sunt mali, de quibus erubescis quando es inter malos qui sunt foris, memento quod non sint in domo magna ubi es, vas in honorem, sed in contumeliam³. Instruxit te Apostolus, regat te Deus. Si mali non essent pro quibus oraremus, quando nobis diceretur: « Orate

¹ Michæe vii, 6. — ² 2 Cor. xi, 26. — ³ 2 Tim. ii, 19.

» pro inimicis vestris⁴? » An forte vellemus bonos habere inimicos? Unde fieri potest? Non habebis bonum inimicum, nisi fueris malus: si autem fueris bonus, inimicus tuus non erit, nisi malus. Orate pro inimicis vestris. Ergo boni orate pro malis. Redi ad cor tuum. O tu qui in ista fornace purgaris, si potuit esse vox tua: « Proba me, Domine, et tenta me; ure renes meos et cor meum, quoniam misericordia tua ante oculos meos est²: » ecce redi ad cor tuum. Sub Deo es, orationem fusurus es; occurrit tibi qui te læsit, occurrit tibi qui te pressit, occurrit tibi qui te spoliavit, occurrit tibi qui te in carcerem misit: eia attende cor tuum, respice Dominum tuum. Ecce malus inimicus tuus, ecce bonus Dominus tuus: nocet tibi inimicus tuus malus, ora pro inimico tuo, dicit tibi Dominus tuus bonus. Inter inimicum tuum malum et Dominum bonum, quid tu facturus es? Contra illum oraturus, aut huic obtemperaturus?

VIII. Suscipis ex præcepto Domini tui orare pro maligno illo inimico tuo: quid facturus es? Dominus jussit, dura jussit: sed magna promisit. Quæ dura jussit? « Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos³. » Dura sunt: sed propter verba labiorum tuorum ego custodivi vias duras⁴. Unde tibi viribus tuis custodire vias duras, nisi « quia misericordia tua ante oculos meos est? » Ecce dura jussit, amara jussit, vide quæ promisit. « Orate pro persequentibus vos, ut sitis filii Patris vestri, qui in coelis est. » Si tibi diceret: Ora pro inimico tuo ut sis filius patris tui, ne exhæredet te pater carnalis, qui hoc tibi relicturus est, quod hinc non est ablaturus; timeres, et faceres: promittitur tibi pro his duris, ut sis filius Altissimi; cogita Patrem, et agnosce hære-

¹ Matth. v, 44. — ² 2 Psal. xxv, 2, 3. — ³ Matth. v, 44. — ⁴ Psal. xvi, 4.

ditatem. Dic ergo, incipe orare pro inimico tuo illo magno, qui tibi multa mala fecit, qui in te multa dura congressit : incipe pro illo orare, et vide cor tuum tecum litigare. Quod ergo vis, quod placet tibi, quod delectaris secundum interiorem hominem, quod obtemperas Domino tuo, et oras pro inimico tuo, aurum est : quod vero, cum orare coeperis, incipit tecum carnalis infirmitas litigare, ipsæ sunt sordes, a quibus te Deus vult in fornace purgare.

IX. Exercere ergo in mediis malis, o bone, si quis es bonus : non de tuo bone, quia fuisti malus, sed de illius qui nunquam est malus : exercere in mediis malis. Nec mihi volo dicas, Saltem si necesse esset propter exercitationem nostram ut essent mali, pauci essent mali, et boni multi essent. Non attendis quia si pauci essent, multis non nocerent? Utique considera vir prudens, quia si multi boni essent, et pauci mali essent, pauci mali multis bonis nocere non auderent. Si non auderent, non exercerent. Nunc vero quia multi sunt mali, laboratur a paucis bonis inter multos malos : et cum laboratur, sudatur ; et cum sudatur, aurum purgatur. Esto ergo in decorem domus Dei. Jam tecum in corde tuo litigavit infirmitas : invoca, ut vincas : adsit tibi Deus, adjuvet qui jubet. Jam factus es victor infirmitatis tuæ, jam suscepisti animum et fructum orandi pro inimico tuo : vide quid boni sit ; compara illum tibi. Ille meditatur tentationes, tu fundis orationes : ille si nocet, palam nocet ; tu quod pro illo oras, Deus novit : ille non credit, quia cor tuum non discutit. Cum ergo ille palam nocet, tu occulte oras : in isto torculari, (quia et torculari Ecclesia comparata est), vide si non ille, qui palam nocet, amurca currens est per publicum. Amurca per publicum currit, oleum autem ad sedem suam occultos transitus habet. Et cum occulte transeat, in magnitudine apparet. Quam multi enim, o fratres mei, quam multi

in ista conflictatione rerum, in hujus mundi malitia, in ista malorum abundantia subtraxerunt se, et conversi sunt ad Deum, et valefecerunt mundo, et coeperunt pauperibus subito donare res suas, qui paulo ante rapiebant alienas. Sed multi raptores, invasores, spoliatores publice apparent, amurca illa est per plateas currens : illi autem, unushinc, unus inde, corde conjuncto¹, malus faciens mala permanere erubescens, Dei monita cogitans ; spem sæculi irridens, spem coelestem expectans, mutans amores et mores : oleum sanctitatis est in torculari, vas in honorem est in domo magna, aurum est in fornace, granum est in horreo. Ibi est decor domus Dei.

SERMO XVI².

De eo quod scriptum est in Psalmo xxxiii, 13. *Quis est homo qui vult vitam, et diligit videre dies bonos?*

I. VOCANS humanum genus Spiritus Dei, jubendo quid facere, et promittendo quid sperare debeamus, prius mentem nostram inflamat ad præmium ; ut quod præcipitur magis bonum amando, quam malum timendo faciamus. » Quis est homo, inquit, qui vult vitam, et diligit videre dies bonos³? » Sic interrogatur quis iste sit, quasi possit inveniri qui non sit. Quis enim non vult vitam? Quis non diligit videre dies bonos? audi ergo quod sequitur, quicumque hoc vis et diligis homo, audi quod sequitur omnis homo : « cohibe, » inquit, « linguam tuam a » malo, et labia tua non loquantur dolum. Declina a malo, » et fac bonum ; quære pacem, et sequere eam⁴. » Ho-

¹ Forte compuncto. — ² Alias 1 ex Homiliis 50. — ³ Psal. xxxiii, 13. — ⁴ Ibid. 14, 15.

rum omnium cætera superiora sunt in præcepto, ultimum in præmio. Nam ut cohibeamus linguam nostram a malo, et labia nostra non loquantur dolum, declinemus a malo, et faciamus bonum, ut quæramus pacem præcipitur nobis: ut autem sequamur eam, promittitur nobis. Quæ ista pax est, nisi quam non habet mundus? Quæ ista pax est, nisi quam non habet ista vita, quæ in hujus vitæ comparatione nec vita est? Neque enim de hac vita diceret, » Quis est homo qui vult vitam: » et ad istam vel retinendam vel producendam præceptis consequentibus hortaretur, tanquam et istam quis non vellet. Nam et hæc optatur saltem prolixa, quia non potest esse sempiterna: et per hanc potest homo pervenire ad illam, si quemadmodum vult eam longam, sic velit et bonam. Quantum est autem in hac vita longum, quod erit aliquando finitum? et quod erat longum, erit nullum: quia et quando erat, non stabat; quando producebatur, non augebatur; nec addendo crescebat, quia veniendo recedebat.

II. Quisquis igitur es amator longæ vitæ, esto potius bonæ vitæ. Nam si male vivere volueris, longa vita non erit verum bonum, sed erit longum malum. Vide autem quam sis absurdus atque perversus: cum te vitam fatearis plus amare, quam villam; villam vis potius bonam habere, quam vitam. Nam ut inhiando et male concupiscendo adipiscaris villam bonam, fraudando efficis vitam malam. Tamen si tibi diceretur, si a te quæreretur, utrum malles villa bona carere perdendo, an vita mala moriendo: responderes, te, si utrumque retinere non posses, paratiorem esse ut villa tibi auferretur. Cur igitur non sic amatur vita, ut sit etiam bona, quæ abs te omnibus tuis bonis præfertur etiam mala? Cupis certe ut longa sit, licet mala sit: imo fac ut bona sit, et noli timere ne brevis sit. Nam si te sollicito bene agitur, te securo cito finietur.

Succedet ei namque vita æterna, sine metu beata, sine fine longa. De illa quippe interrogat, qui dicit: « Quis est » homo qui vult vitam, et diligit videre dies bonos? » In hac autem vita jubet nos Apostolus redimere tempus, quoniam dies mali sunt¹. Et quid est redimere tempus, nisi, cum opus est, etiam detrimento temporalium commodorum ad æterna quærenda et capessenda spatia temporis comparare? Unde et Dominus præcipit, dicens: « Si quis » voluerit tecum iudicio contendere, et tunicam tuam tollere, dimitte illi et pallium². » Ut scilicet amissa re aliqua temporali, impendas ad quietem, quod eras impensurus ad litem.

III. Quod itaque non de vita et diebus hujus temporis loquatur Spiritus Dei, dicens: « Quis est homo qui vult » vitam, et cupit videre dies bonos, » sequentia docent. Talia enim præcepta subjungit, quibus obaudiendo vitam et dies bonos habere possimus, ut hæc vita quam nunc agimus, et hi dies pro eisdem præceptis implendis plerumque amittendi sint. Proinde si hanc vitam, in qua nunc sumus, intellexerimus in eo quod dictum est: Quis est » homo qui vult vitam, » et propter hanc habendam quæ connectuntur præcepta faciamus; quid acturi sumus, cum aliquis in malitia potens mortem nobis fuerit comminatus, nisi falsum testimonium dixerimus? Profecto enim si facerimus quod hic jubetur: « Cohibe linguam tuam a malo, » ut propter hoc præceptum testimonii fallaciam recusemus, quasi decepti videbimur: quia propter habendæ vitæ cupiditatem præceptum servare suscepimus, et eam magis præceptum servando perdidimus. Porro, si vitam intellexerimus in æternum beatam, quam post istam Deus dabit obedientibus sibi; de qua Dominus dixit ad quemdam: « Si vis venire ad vitam, conserva mandata³: » tunc

¹ Ephes. v, 16. — ² Matth. v, 40. — ³ Matth. xix, 17.